

Chambre des Représentants

Kamer der Volksvertegenwoordigers

25 MAI 1948.

25 MEI 1948.

PROPOSITION DE LOI

modifiant l'arrêté royal n° 254 du 12 mars 1936 unifiant le régime des pensions des veuves et orphelins du personnel civil de l'Etat et du personnel assimilé et l'arrêté royal du 26 décembre 1938 relatif au régime des pensions du personnel communal.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

En réglementant le régime des pensions des agents des services publics, le législateur a voulu que tout fonctionnaire ayant terminé sa carrière administrative, dispose de ressources suffisantes pour avoir, dans ses vieux jours, une vie exempte de soucis matériels. Dans sa sollicitude envers les anciens serviteurs des administrations publiques, il a étendu à ceux qu'il appelle les « ayants droit », le bénéfice de cette institution en garantissant aux veuves et orphelins le droit à la réversibilité d'un pourcentage de la pension attribuée à l'agent retraité.

Le principe qui domine tout le problème réside dans le fait que la pension de survie ne constitue pas un don gratuit mais bien une conséquence juridique des dispositions que le fonctionnaire lui-même a prises en faveur de ses ayants droit. Le législateur apparaît donc ici comme un simple promoteur des idées de prévoyance puisqu'il oblige le fonctionnaire à contribuer à constituer le fonds de réserve qui doit assurer le service de la pension.

La Caisse des Veuves, par exemple, est alimentée par les retenues opérées d'office sur le traitement des agents en activité et ce, durant toute leur carrière, qu'ils soient

WETSVOORSTEL

tot wijziging van het Koninklijk besluit n° 254 van 12 Maart 1936 waarbij eenheid wordt gebracht in het regime van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk Staatspersoneel en het daarmee gelijkgesteld personeel en van het Koninklijk besluit van 26 December 1938 betreffende de pensioenregeling van het gemeentepersoneel.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Door het regime van de pensioenen van het personeel van de openbare diensten te regelen, heeft de wetgever aan alle ambtenaren na het beëindigen van hun administratieve loopbaan voldoende inkomsten willen verzekeren om hun toe te laten, op hun oude dag, een leven vrij van stoffelijke zorgen te leiden. In zijn bezorgdheid voor de gewezen dienaars van de openbare besturen, heeft hij het voordeel van die instelling willen uitbreiden tot dezen die hij de « rechthebbenden » noemt, door aan de weduwen en wezen het recht op overdraagbaarheid van een percentage van het aan de gepensioneerde ambtenaar toegekend pensioen te verzekeren.

Het grondbeginsel dat het gehele vraagstuk beheerst, ligt in het feit dat het overlevingspensioen geen gift om niet is, maar het juridisch gevolg van de beschikkingen die de ambtenaar zelf ten bate van zijn rechthebbenden heeft genomen. De wetgever handelt hier dus als bevoordelaar zonder meer van de voorzorgsgedachte, vermits hij de ambtenaar verplicht mede te werken aan de vorming van het reservefonds dat de uitbetaling van het pensioen moet verzekeren.

De Kas voor Weduwen, bij voorbeeld, wordt gestijfd door de inhoudingen van ambtswege op de wedde van de ambtenaren in werkelijke dienst, en dit gedurende hun

mariés ou célibataires. C'est, en réalité, une véritable assurance-vie que les fonctionnaires et agents des administrations publiques souscrivent obligatoirement en faveur de leurs ayants droit. On peut donc dire que la pension de survie est en quelque sorte « achetée » par chaque agent et, dès lors, la justice la plus élémentaire exige que cet agent reste libre de transmettre son titre et les avantages qui en résultent à la personne qu'il désigne légalement par le fait de son mariage.

La stabilité de l'emploi et le bénéfice de la pension constituent les attraits essentiels des fonctions publiques. Durant toute sa carrière, le fonctionnaire a donc en vue non seulement sa sécurité personnelle mais aussi celle de la femme qui, dans un avenir souvent imprévisible au moment où il commence ses versements à la Caisse des Veuves, partagera sa vie.

Dans la pratique cependant, la législation actuelle aboutit à des inégalités et à des injustices choquantes. C'est ainsi que la veuve d'un fonctionnaire n'a droit à une pension de survie qu'à la condition que la durée de son mariage ne soit pas inférieure à un an.

D'autre part, aucun droit à la pension n'est ouvert à la femme qui a épousé un pensionné, ni aux enfants issus du mariage.

Ces dispositions de l'arrêté royal n° 254 du 12 mars 1936 unifiant le régime des pensions des veuves et orphelins du personnel civil de l'Etat et du personnel assimilé, ont été reprises textuellement dans l'arrêté royal du 20 décembre 1938 relatif au régime des pensions du personnel communal.

Ni la morale ni l'équité ne peuvent justifier la différence de traitement qui est faite entre l'épouse d'un fonctionnaire en activité et celle d'un pensionné. L'une est aussi respectable que l'autre.

Le délai de un an de mariage qui est requis pour que la veuve d'un agent puisse obtenir une pension de survie, est aussi illusoire qu'arbitraire. Quant à la déchéance de tout droit, elle ne peut se concevoir que dans le cas où le fonctionnaire n'aurait pas effectué ses versements à la Caisse des Veuves.

La question est donc de savoir si le pensionné qui se marie ou se remarie commet un acte répréhensible. On ne peut certes lui reprocher d'abuser des dispositions prises en faveur des veuves de fonctionnaires puisque personne d'autre n'a bénéficié antérieurement de son affiliation à la Caisse des Veuves. Et cependant, cette Caisse, qui a perçu toutes les retenues opérées sur le traitement de l'agent admis à la retraite, se les approprie définitivement et intégralement, sous le seul prétexte que le mariage de ce dernier a eu lieu tardivement.

Il s'agit là d'une véritable spoliation, puisque l'administration impose son règlement aux fonctionnaires sans que

gehele loopbaan, zij wezen gehuwd of ongehuwd. Het is, inderdaad, een werkelijke levensverzekering welke de ambtenaren en beambten van de openbare besturen verplicht afsluiten ten voordele van hun rechthebbenden. Men kan dus zeggen, dat het overlevingspensioen, in zekere zin, door elk ambtenaar wordt « gekocht » en dientengevolge is het slechts rechtvaardig zonder meer dat de ambtenaar vrij blijft om zijn recht en de voordelen die daaruit voortvloeien over te dragen op de persoon die hij door zijn huwelijk zelf wettelijk aanwijst.

De stabiliteit van de betrekking en het genot van het pensioen zijn de hoofdelementen van de grote aantrekkingskracht van de openbare betrekkingen. Gedurende zijn gehele loopbaan heeft de ambtenaar dus niet alleen zijn persoonlijke zekerheid op het oog maar ook die van zijn vrouw, die zijn leven zal delen in een toekomst welke, op het ogenblik dat hij zijn storting bij de Kas voor Weduwen begint, dikwijls niet te voorzien is.

In de praktijk, nochtans, geeft de huidige wetgeving aanleiding tot ergerende ongelijkheden en onrechtvaardigheden. Aldus heeft de weduwe van een ambtenaar slechts recht op een overlevingspensioen mits de duur van haar huwelijk ten minste één jaar bedraagt.

Anderzijds, wordt noch aan de vrouw die een gepensionneerd ambtenaar heeft gehuwd, noch aan de uit het huwelijk gesproten kinderen, enig recht op pensioen toegekend.

Die bepalingen van het Koninklijk besluit, n° 254, van 12 Maart 1936, waarbij eenheid wordt gebracht in het regime van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk Staatspersoneel en het daarmee gelijkgesteld personeel, werden letterlijk overgenomen in het Koninklijk besluit van 20 December 1938 betreffende de pensioenregeling van het gemeentepersoneel.

Noch de moraal noch de billijkheid kunnen het verschil in behandeling rechtvaardigen tussen de echtgenote van een ambtenaar in werkelijke dienst en die van een gepensionneerde. De ene verdient zoveel achting als de andere.

De termijn van één jaar huwelijk die vereist wordt opdat de weduwe van een ambtenaar een overlevingspensioen zou kunnen bekomen, is even denkbeeldig als willekeurig. Wat het verval van elk recht betreft, dit is slechts denkbaar ingeval de ambtenaar zijn storting bij de Kas voor Weduwen niet zou hebben verricht.

De vraag is of de gepensionneerde die huwt of een tweede huwelijk aangaat, een laakbare daad stelt. Men kan hem zeker niet verwijten misbruik te maken van de bepalingen die ten gunste van de weduwen van ambtenaren werden genomen, vermits vroeger niemand het voordeel heeft genoten van zijn aansluiting bij de Kas voor Weduwen. Die Kas nochtans, die al de inhoudingen op de wedde van de gepensionneerde ambtenaar heeft geïnd, eigent zich 'die inhoudingen definitief en volledig toe, onder het enige voorwendsel dat het huwelijk van de ambtenaar laattijdig heeft plaats gehad.

Het geldt hier een werkelijke beroving, vermits het bestuur zijn reglement aan de ambtenaren oplegt zonder

ceux-ci puissent en discuter les clauses et conditions.

En subordonnant l'octroi d'une pension de survie au fait que le mariage aura duré un an au moins, la loi enlève au fonctionnaire la liberté de choisir l'époque à laquelle il désire se marier.

Prenons quelques exemples pour mieux faire ressortir les anomalies et les injustices auxquelles aboutissent les dispositions légales actuellement en vigueur.

La femme qui épouse un pensionné de n'importe quel âge, n'a droit à aucune pension. Par contre, la femme qui épouse un fonctionnaire en activité, fût-il même âgé de 69 ans, est assurée de recevoir une pension de survie. La seule condition est que le mariage ait lieu un an au moins avant la mise à la retraite du mari.

Nous nous trouvons donc ici en présence de deux fonctionnaires qui ont rempli les mêmes obligations envers la Caisse des Veuves et qui sont cependant traités différemment.

Autre exemple : Un fonctionnaire est célibataire ou devient veuf au cours de sa carrière. A 59 ans, il se marie ou se remarie. Il prend sa retraite à l'âge de 60 ans. Sa femme a droit à la pension de survie. Un fonctionnaire célibataire ou veuf est pensionné à l'âge de 60 ans. Quelques mois après, il se marie ou se remarie. Sa femme n'a aucun droit à la pension de survie.

Troisième exemple : Un fonctionnaire est pensionné prématurément, par suite d'un accident survenu dans l'exercice de ses fonctions. Il a un ou plusieurs enfants. Il devient veuf. Pour des motifs d'ordre privé — et peut-être même dans l'intérêt de ses enfants, il se remarie. Quelles sont les perspectives d'avenir de sa nouvelle épouse ? En plus de l'entretien de son ménage, celle-ci devra se dévouer pour élever, aux lieu et place de la mère disparue, les enfants du premier lit. Et, en récompense de son dévouement, si elle survit à son mari, les enfants toucheront une pension jusqu'à l'âge de 18 ans. Elle n'aura rien.

Dans un cas de l'espèce, peut-on raisonnablement soutenir que « la femme » visée par le règlement désigne, à l'exclusion de toute autre, la mère défunte ? C'est cependant ce que fait la Caisse des Veuves en refusant à la seconde femme du pensionné tout droit à la pension. Or, les dispositions du règlement condamnent elles-mêmes cette interprétation abusive. En effet, si le fonctionnaire s'était remarié pendant qu'il était encore en activité, les droits de sa première femme à la pension de survie eussent été transférés au profit de la seconde.

Nous pourrions allonger la liste des cas où la notion du droit et de la justice disparaît devant une simple question de coïncidence ou même de chance, enlevant parfois aux pensionnés la possibilité de fonder ou de refaire un foyer

dat deze de bedingen en voorwaarden er van kunnen betwisten.

Door de toekenning van een overlevingspensioen afhankelijk te maken van het feit, dat het huwelijk ten minste één jaar heeft geduurd, ontnemt de wet aan de ambtenaar de vrijheid om het ogenblik te kiezen waarop hij wenst in het huwelijk te treden.

Geven wij enkele voorbeelden om de onregelmatigheden en onrechtvaardigheden, waartoe de thans van kracht zijnde wettelijke bepalingen leiden, beter te doen uitkomen.

De vrouw die met een gepensioneerde van om het even welke leeftijd huwt, heeft recht op geen enkel pensioen. Daarentegen, wordt voor de vrouw die met een ambtenaar in functie huwt, zelfs indien hij 69 jaar oud is, een overlevingspensioen verzekerd. De enige voorwaarde is, dat het huwelijk minstens één jaar voor de oppensioenstelling van de echtgenoot plaats grijpt.

Wij staan dus hier voor twee ambtenaren, die dezelfde verplichtingen ten overstaan van de Kas voor Weduwen hebben vervuld en die nochtans op verschillende wijze worden behandeld.

Een ander voorbeeld : een ambtenaar is ongehuwd of wordt weduwnaar tijdens zijn loopbaan. Op 59-jarige leeftijd trouwt of hertrouwt hij. Hij gaat op pensioen op 60-jarige leeftijd. Zijn vrouw heeft recht op het overlevingspensioen. Een ambtenaar die ongehuwd of weduwnaar is wordt gepensionneerd op 60-jarige leeftijd. Enkele maanden nadien, trouwt of hertrouwt hij. Zijn vrouw heeft geen enkel recht op het overlevingspensioen.

Derde voorbeeld : een ambtenaar wordt vroegtijdig op pensioen gesteld, ingevolge een ongeval dat hem overkomen is tijdens de uitoefening van zijn functiën. Hij heeft één of meer kinderen. Hij wordt weduwnaar. Om redenen van private aard — en misschien zelfs in het belang van zijn kinderen — hertrouwt hij. Welke zijn de vooruitzichten van zijn nieuwe echtgenote ? Buiten het onderhoud van haar huishouden, dient deze zich op te offeren om, in de plaats van de overleden moeder, de kinderen uit het eerste huwelijk op te voeden. Als beloning voor haar toewijding, indien zij haar man overleeft, ontvangen de kinderen een pensioen tot op 18-jarige leeftijd. Zij krijgt niets.

Kan men in een dergelijk geval redelijkerwijze staande houden dat de door het reglement bedoelde « vrouw » slaat op de overleden moeder met uitzondering van iedere andere ? Dit wordt nochtans gedaan door de Kas voor Weduwen die aan de tweede vrouw van de gepensioneerde ieder recht op pensioen ontzegt. Welnu, die verkeerde interpretatie wordt door de beschikkingen zelf van het reglement ontzenuwd. Inderdaad, indien de ambtenaar hertrouwd was terwijl hij zich nog in actieve dienst bevond, zouden de rechten op het pensioen van zijn eerste vrouw overgegaan zijn op de tweede.

Wij zouden de lijst der gevallen kunnen verlengen waarbij het begrip recht en rechtvaardigheid de plaats ruimt voor een kwestie van louter toeval of zelfs van geluk, en waarbij de gepensioneerden soms de mogelijkheid ont-

qui leur procurerait la tranquillité et le bonheur tout en se conformant aux lois morales qui régissent la société.

L'argument qui a été invoqué à l'appui de l'exclusion prononcée contre les personnes qui épousent un pensionné est la grande différence d'âge qui peut exister entre les époux. Ce danger est écarté par les règlements en vigueur, puisqu'ils prévoient, même pour les fonctionnaires en activité une réduction progressive de la pension par année entière de différence d'âge. Le pourcentage de réduction est prévu pour une différence d'âge pouvant atteindre plus de trente-cinq ans. Pour réparer ce que nous considérons comme une injustice, il suffirait d'appliquer ce régime à la personne qui épouserait un pensionné.

En définitive, les fonctionnaires sont, en fait, de véritables actionnaires de la Caisse des Veuves, qu'ils alimentent de leurs deniers et, dès lors, celle-ci doit être considérée comme simple dépositaire des retenues opérées d'office sur le traitement des affiliés, à charge pour elle de faire bénéficier les intéressés ou leurs ayants droit, au moment opportun, des titres qu'ils ont acquis par leur participation.

Il est évident qu'il faut réglementer la Caisse des Veuves comme tout autre organisme de mutualité ou de prévoyance sociale. Mais cette réglementation qui émane des pouvoirs publics et est imposée par eux doit être respectueuse des droits de chacun.

C'est ce que fait du reste la loi de juin 1930 lorsqu'elle s'occupe d'un employé ou d'un ouvrier démissionnaire et même révoqué. Loin de lui supprimer tout droit à la pension elle exige que les pouvoirs publics en cause transfèrent à la Caisse de Retraite ou à tout organisme similaire les réserves mathématiques qui permettent de lui payer une pension égale à celle qu'il aurait touchée s'il avait été employé ou ouvrier dans une entreprise privée. Quant à sa femme, elle conserve également tous ses droits à la pension. Il suffit pour cela que cet agent continue à verser la contribution imposée par les statuts.

Cet exemple prouve que la rigueur inconsiderée des règlements dont est victime la femme qui épouse un fonctionnaire retraité est parfois compensée par un large esprit de tolérance et de générosité lorsqu'il s'agit de la personne qui a épousé un fonctionnaire en activité. Si elle survit à son mari, elle obtient une pension de survie et elle conserve tous ses droits à cette pension, même si elle contracte un nouveau mariage.

Cette différence de traitement, que rien ne justifie, prouve que les dispositions réglementaires tirent uniquement argument des hasards de la vie pour décider du sort des femmes des fonctionnaires pensionnés.

Cet état de chose réclame une réforme profonde. C'est l'objet de la présente proposition de loi.

nomen wordt een gezin te stichten of opnieuw te stichten dat hun rust en geluk zou bezorgen, met inachtneming van de morele regelen die de maatschappij beheersen.

Het argument dat werd aangevoerd voor de uitsluiting van de personen die met een gepensioneerde huwen, is het grote leeftijdsverschil dat tussen de echtgenoten kan bestaan. Dat gevaar wordt door de bestaande reglementen geweerd, vermits deze, zelfs voor de ambtenaren in dienst, een progressieve vermindering van het pensioen per vol jaar leeftijdsverschil voorzien. Het verminderingspercentage is voorzien voor een leeftijdsverschil dat meer dan vijf en dertig jaar kan bereiken. Ten einde goed te maken hetgeen wij als een onrechtvaardigheid beschouwen, zou het volstaan dit regime toe te passen op de persoon die met een gepensioneerde huwt.

Tenslotte, zijn de ambtenaren in feite ware aandeelhouders van de Kas voor Weduwen, die zij met hun bijdragen stijven. Deze moet dan ook worden beschouwd als bewaarder zonder meer van de sommen die ambtshalve worden afgehouden van de wedde der aangeslotenen, op voorwaarde dat zij de belanghebbenden of hun rechthebbenden op het gepaste ogenblik de rechten laat genieten, die zij door hun deelneming hebben verworven.

Het spreekt vanzelf, dat de Kas voor Weduwen moet gereguleerd worden, zoals iedere andere mutualiteitsvereniging of organisme van maatschappelijke voorzorg. Die reglementering, die van de openbare besturen uitgaat en door hen wordt opgelegd, dient echter eenieders rechten te eerbiedigen.

Dit wordt overigens gedaan door de wet van juni 1930, waar zij handelt over een ontslagnemend of zelfs afgezet bediende of arbeider. Ver van hem ieder recht op pensioen te ontfangen, eist zij dat de betrokken openbare besturen aan de Lijfrentekas of aan ieder gelijkaardig organisme de wiskundige reserven zouden overmaken die toelaten hem een pensioen uit te betalen, gelijk aan datgene dat hij zou ontvangen hebben, indien hij bediende of arbeider in een private onderneming zou geweest zijn. Wat zijn vrouw betreft, deze behoudt eveneens al haar rechten op pensioen. Het volstaat daartoe dat de ambtenaar verder de door de statuten opgelegde bijdrage stort.

Dit voorbeeld bewijst, dat de overdreven strengheid der reglementen, waarvan de vrouw die met een gepensionneerd ambtenaar huwt het slachtoffer is, soms goedge maakt wordt door een ruime geest van verdraagzaamheid en vrijgevigheid, wanneer het gaat om de persoon die met een ambtenaar in actieve dienst gehuwd is. Indien zij haar man overleeft, krijgt zij een overlevingspensioen en behoudt al haar rechten op pensioen, zelfs indien zij een tweede maal in het huwelijk treedt.

Dit verschil in behandeling, dat door niets wordt gewettigd, bewijst dat de reglementsbepalingen alleen steunen op de wisselvalligheden van het leven, om te beslissen over het lot van de echtgenoten der gepensioneerde ambtenaren.

Die toestand eist een grondige hervorming. Dat is het doel van dit wetsvoorstel.

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE PREMIER.

L'arrêté royal n° 254 du 12 mars 1936 unifiant le régime des pensions des veuves et orphelins du personnel civil de l'Etat et du personnel assimilé est modifié comme suit :

- 1) le 2° de l'article premier est supprimé;
- 2) au 2me alinéa de l'article premier, les mots « et du mariage » sont supprimés;
- 3) au paragraphe 1er de l'article 2, les mots « un pensionné » sont supprimés.

ART. 2.

L'arrêté royal du 26 décembre 1938 relatif au régime des pensions du personnel communal est modifié comme suit :

- 1) le 2° de l'article 80 est supprimé;
- 2) au 2me alinéa de l'article 80, les mots « et du mariage » sont supprimés;
- 3) au paragraphe 1er de l'article 81, les mots « un pensionné » sont supprimés.

WETSVOORSTEL

EERSTE ARTIKEL.

Het Koninklijk besluit, n° 54, van 12 Maart 1936, waarbij eenheid wordt gebracht in het regime van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk Staatspersoneel en het daarmee gelijkgesteld personeel, wordt gewijzigd als volgt :

- 1) het 2° van artikel 1 wordt weggelaten;
- 2) in de tweede alinea van artikel 1, worden de woorden « en huwelijk » weggelaten;
- 3) in paragraaf 1 van artikel 2, worden de woorden « een gepensioneerde of » weggelaten.

ART. 2.

Het Koninklijk besluit van 26 December 1938 betreffende de pensioenregeling van het gemeentepersoneel, wordt gewijzigd als volgt :

- 1) het 2° van artikel 80 wordt weggelaten;
- 2) in de tweede alinea van artikel 80, worden de woorden « en huwelijk » weggelaten;
- 3) in paragraaf 1 van artikel 81, worden de woorden « een gepensioneerde of » weggelaten.

Ch. JANSSENS,
L. JORIS,
R. LEFEBVRE,
A. PARISIS,
J. VAN HELLEMONT.